

Fonteinkerk, 15 mei 2022

Lezingen: Johannes 15:9-12 en Marcus 10:17-27

Wanneer ervaren wij het bestaan als werkelijk zinvol, op welke momenten vergeten wij de leegte van ons hart? Vaak zijn dat momenten waarop we stoppen met nadenken en oordelen over onszelf. Onze gedachten over onszelf kunnen ons blokkeren om werkelijk aanwezig te zijn in het bestaan. Onze zelfkritiek is eindeloos: we zouden allemaal moediger, slimmer, leuker of mooier willen zijn dan we in feite zijn. We zouden wel als de rivier willen zijn: zorgeloos stromend, zonder na te hoeven denken over je koers of je bestemming. Maar dan komen de gedachten: “Doe ik het wel goed? Moet ik niet de andere kant op? Zou ik niet sneller of juist langzamer, bruisender of meer verstillend willen zijn?” Als rivieren zouden kunnen denken, zouden ze ophouden met stromen.

Jezus is klaar met het zegenen van de kinderen. Ook aan de mooiste ontmoeting komt een keer een eind. Hij moet weer verder, op weg naar Jeruzalem. En dan is daar opeens die man die voor Hem op de knieën valt: “Goede Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?” Blijkbaar is er iets mis met deze vraag, want Jezus reageert nogal kribbig: “Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed, behalve God...” Het is duidelijk dat deze man op zoek is naar perfectie. Heel plichtsgetrouw houdt hij zich aan alle geboden, maar hij is nog niet tevreden. Hij wil méér doen, hij wil uitblinken in het goede. Hij blijft maar nadenken over zichzelf en is nooit tevreden. Jezus lijkt hem op deze weg te willen tegenhouden: “Niemand is goed, geen mens is volmaakt. Alleen God is goed, en deze goede God heeft ons geboden gegeven, leefregels die richting geven. Dat is genoeg...” Maar het is niet genoeg voor deze verbeterden denker en zoeker: “Meester, sinds mijn jeugd heb ik mij daaraan gehouden...” Alsof hij zeggen wil: “Dat weet ik toch allang, dat is mij te simpel! Geeft U mij alstublieft een nieuwe uitdaging; ik wil tot het uiterste gaan!”

Tot ieders verbazing gaat Jezus mee in deze manier van denken: “Goed, als je meent dat je langs deze weg volmaakt kunt worden, - ga dan maar je hele vermogen aan de armen geven!” En dan gebeurt er nóg iets vreemds: de man springt geen gat in de lucht van vreugde, omdat hij nu eindelijk iets héél bijzonders kan gaan doen, iets wat hem in de buurt van de perfectie gaat brengen, maar hij keert somber en teleurgesteld naar huis terug.

Wat gaat hier nou mis? De gebruikelijke uitleg is, dat deze man helaas niet thuishoort in het Koninkrijk van God, omdat hij nog vastzit aan zijn rijkdom. Bij deze uitleg hoort dan de onvermijdelijke vraag: “Wat zou IK hebben gedaan? Hoe vast zit IK nog aan mijn bezit, mijn welvaart? Verspert de rijkdom ook MIJ de toegang tot het eeuwige leven?” Dat zijn zeker geen verkeerde vragen. In een wereld waarin de welvaart nog altijd grenzenloos oneerlijk is verdeeld, is het niet meer dan terecht dat het verhaal van de rijke man ons onrustig maakt. Hoe rechtvaardig, hoe eerlijk is het dat wij in het rijke Westen in materieel opzicht niets tekort komen, terwijl op deze aarde nog altijd duizenden mensen per dag van honger en armoede omkomen? Hebben we daar nu werkelijk een afdoend antwoord op, een goede verklaring voor? In Deuteronomium wordt de praktijk van het sabbatsjaar genoemd: elke zeven jaar worden de schulden kwijtgescholden, om te voorkomen dat er ook maar iemand zou moeten leven in armoede. In de ogen van God heeft elk mens recht op een bestaan zonder gebrek. De vraag naar onze omgang met rijkdom is een terechte vraag: “Hoe komt het dat wij onze eigen welvaart belangrijker vinden dan een wereld zonder armoede?”

Er kwam eens een reiziger op bezoek bij een wijze man. Tot zijn verbazing stonden er in de woning van de wijze alleen een tafel en een paar stoelen. “Waar is uw huisraad, waar is uw

bezit?” vroeg de reiziger. Daarop vroeg de wijze man: “Waar is ùw bezit?” “Het mijne? Maar ik ben een reiziger, ik ben hier alleen maar op bezoek...” “Ik ook,” zei de wijze, “ik ook...”

Toch is de gehechtheid aan bezit niet het kernpunt van dit verhaal over Jezus en de rijke man. In vers 21 horen we waar dit verhaal in wezen over gaat: “Jezus keek hem liefdevol aan...” Het accent ligt hier op het aankijken: Jezus ziet de man staan, ziet hem in zijn ware gedaante van wanhopige zoeker naar zin en vervulling. De NBG-vertaling zei hier: “Jezus, hem aanziende, kreeg hem lief...” Dan ligt het accent op het liefhebben. Maar liefhebben en zien, wèrkelijk zien, vloeien in elkaar over. Ieder mens met pastorale ervaring herkent dat: als je ècht met elkaar in gesprek raakt, en werkelijk oog hebt voor elkaar, dan beginnen sympathie en liefde als vanzelf te groeien. Alle aanvankelijke kribbigheid vloeit uit Jezus weg; hij voelt warmte, sympathie, liefde voor deze ernstige jongeman. En Hij wil deze man zijn aandacht en liefde geven, en hem zó de zin van het leven laten ervaren. Daarom zegt Hij: “...kom dan hier en volg Mij.” Dát is de eigenlijke opdracht aan deze man: kom met ons mee, voel je gezien, ondervind de liefde van Mij en mijn leerlingen, kom in de sfeer van het Koninkrijk en ontdek dat je niet moet leren dóén, maar leren ontvàngen. Jezus had het vlak vóór deze ontmoeting nog duidelijk gezegd: “Wie niet als een kind openstaat voor het Koninkrijk van God, zal er zeker niet binnengaan.” Het gaat om openstaan, om ontvankelijk worden, om met lege handen te ontvangen wat God jou geeft. Dan begin je te snappen waar het leven om draait. Een kind kan dat nog: vol verwondering in ontvangst nemen wat hem of haar toevalt. Een kind kan nog zorgeloos met de stroom meegaan, zonder oordeel, zonder blokkerende kritiek. Een volwassene denkt vol zelfhaat en arrogantie dat hij het Koninkrijk Gods verdienen moet, door onophoudelijk zijn religieuze plichten te vervullen of goede daden te doen. Dat is een doodlopende weg, die eindigt in schuldgevoel en verbittering. Wij stoppen nooit met denken! Misschien was dat wel de eigenlijke teleurstelling van de rijke man: “Wat ik ook doe, wat ik ook opoffer, - het zal nooit genoeg zijn!”

Wanneer ervaren wij het bestaan als werkelijk zinvol, op welke momenten vergeten wij de leegte van ons hart? Vaak is dat op de momenten waarop wij gezien worden, de momenten waarop iemand ons werkelijk aankijkt, vol aandacht, warmte en begrip. En daarbij reken ik óók de momenten waarop we weten, ondanks onze vragen en twijfels, dat Gód zo naar ons kijkt, vol liefde en mededogen. Of andersom: de momenten waarop we zelf vol liefde naar een ander kijken, of warm worden bij de gedachte aan God. Op zulke momenten beseffen we heel goed dat ons menszijn niet samenvalt met onze prestaties en goede daden, niets te maken heeft met ons eindeloze streven naar volmaaktheid. De waarde van onze daden ligt niet in de grootheid of het unieke ervan, maar in het gegeven dat we de dingen met aandacht en liefde kunnen doen. En zelfs dat trekken wij vaak in de sfeer van presteren en tekortschieten: ik móét meer liefde aan mijn kinderen geven, ik móét meer aandacht hebben voor mijn kerk... Maar de liefde kan pas stromen als zij gegeven wordt zonder bijgedachten en bijbedoelingen. Ook in Johannes 15 laat Jezus horen dat alles draait om de liefde, ook na zijn afscheid: “Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals Ik jullie heb liefgehad.” Dat is geen verplichting maar een bron van vreugde. Ware liefde is niet uitpuittend maar geeft energie, maakt een mens niet klein en schuldig, maar waardig en sterk.

Een man droomde eens dat hij een engel zag langskomen. De engel droeg in de ene hand een brandende fakkel, en in de andere een emmer water. “Wat is de bedoeling hiervan?” vroeg de man. En de engel zei: “Met deze fakkel ga ik de hemel in brand steken, en met dit water ga ik het hellevuur blussen. Want de mensen doen allerlei goede dingen voor God omdat ze bang zijn voor de hel òf omdat ze een plekje in de hemel willen veroveren. Maar God wil gediend en bemind worden om Wie Hij is, omwille van Zichzelf!” En als God inderdaad liefde is,

kunnen we dat ook vertalen als: omwille van de liefde. Wat we doen als mens of als gemeente van Christus heeft géén zin als we er iets mee willen bewijzen, als we er volmaakt mee hopen te worden. Het heeft alleen zin als het warmte uitstraalt, als er een vonk of vuurtje in brandt. En dat vuur: dat zullen we eerst moeten ontvangen.